

Boeren over weidevogelbescherming

Er wordt veel onderzoek gedaan naar weidevogels. Recentelijk is voornamelijk gepubliceerd over de ecologische effectiviteit van beheerovereenkomsten, de ecologie van de verschillende soorten en de overlevingskansen van de jongen. Ondanks dat de weidevogelbescherming voor het overgrote deel plaatsvindt op het terrein van boeren, zijn er maar weinig studies die hun motivatie, wensen en denkwijzen behandelen. Hier presenteren wij enkele inzichten op basis van de uitkomsten van een enquêteonderzoek onder 145 boeren verspreid over Nederland.

Omdat het agrarisch gebied in Nederland (nog steeds) aanzienlijk is, is het van groot belang dat dit gebied ook voor de natuur wat te bieden heeft en voor de mensen aantrekkelijk blijft. Weidevogels, waaronder enkele steltlopers, zangvogels en watervogels (Beintema *et al.*, 1995), worden beschouwd als een belangrijk onderdeel van enkele typisch Nederlandse agrarische landschappen. De overheid vindt het belangrijk dat weidevogels een plaats blijven houden in ons land. Zij stimuleert dit door boeren de mogelijkheid te geven om beheerovereenkomsten af te sluiten. Deze zesjarige PSAN-contracten (Provinciale Subsidieregeling Agrarisch Natuurbeheer) kunnen via lokale agrarische natuurverenigingen (ANV) afgesloten worden. Vervolgens nemen de boeren maatregelen om weidevogels te beschermen, waarbij ze gecompenseerd worden voor de kosten die deze met zich meebrengen. Onder deze contracten kunnen boeren een vergoeding krijgen voor nestbescherming, het creëren van plas-dras situaties, het toepassen van ruige mest, het uitstellen van maaien of het laten staan van zogenaamde vluchtheuvels. Hoewel er steeds meer beheerovereenkomsten worden afgesloten, gaan kwetsbare soorten als de grutto, Kievit, scholekster en veldleeuwerik nog steeds flink achteruit (Koffijberg & Van Turnhout, 2008). Alleen al daarom wordt er veel onderzoek uitgevoerd naar de verschillende aspecten van weidevogelbescherming. Deze onderzoeken richten zich voornamelijk op de ecologie van de afzonderlijke soorten, de ecologische effectiviteit van beheerovereenkomsten en de overleving van de jonge vogels. Belangrijke resultaten zijn dat afzonderlijke soorten verschillend

reageren op bepaalde maatregelen en dat het een complex van factoren is dat aan de neerwaartse trend van deze vogels bijdraagt. Oorzaken voor negatieve populatietrends zijn volgens deze onderzoeken te vinden in de combinatie van inkrimping van geschikt broedgebied, te laag reproductief succes door te intensieve landbouw en predatie, en problemen tijdens de trek en overwintering (Musters *et al.*, 2000; Kleijn & Van Zuijlen, 2004; Schekkerman *et al.*, 2005; Berendse *et al.*, 2006; Verhulst, 2007; Kleijn, 2008; Schekkerman, 2008). Als factoren die mogelijk positief kunnen uitwerken op de weidevogelstand worden genoemd: de verhoging van de grondwaterstand, resulterend in een lagere grasproductie en later maaien, het creëren van meer heterogeniteit binnen en tussen percelen, de aanwezigheid van plas-dras situaties in de omgeving en grote oppervlaktes aan rustig en open landschap (Verhulst, 2007; Schekkerman, 2008).

Een belangrijk aspect van weidevogelbescherming dat minder vaak behandeld wordt, is de mening van de boeren ten opzichte van weidevogelbescherming en beheerovereenkomsten (de uitzondering vormen Leneman & Graveland, 2004). Aangezien boeren de vogels onderdak bieden, beslissen of ze participeren in beheerovereenkomsten, het werk op het land uitvoeren en moeten samenwerken met andere belanghebbende partijen, zijn hun opvattingen en gedrag van groot belang. Daarnaast kan inzicht in de percepties van boeren leiden tot mogelijke knelpunten en daaruit volgende verbeterpunten. In dit artikel gaan wij in op de percepties van boeren ten aanzien van weidevogelbescherming onder beheerover-

JINZE NOORDIJK,
ANNE MARIKE
LOKHORST, JERRY VAN
DIJK, KEES MUSTERS,
HENK STAATS & GEERT
DE SNOO

Drs. J. Noordijk Centrum voor Milieuwetenschappen, Universiteit Leiden (CML), Postbus 9518, 2300 RA Leiden noordijk@cml.leidenuniv.nl
Drs. A.M. Lokhorst Sociale en Organisationspsychologie, Departement Psychologie, Universiteit Leiden
Dr. J. van Dijk CML
Dr. C.J.M. Musters CML
Dr. H. Staats Sociale en Organisationspsychologie,
Prof. Dr. G.R. de Snoo CML

Foto **Aat Barendregt** www.geo.uu.nl/pictures/barendregt.1lperveld.

eenkomsten. De gegevens zijn verkregen door een enquête te houden onder boeren uit de belangrijkste weidevogelgebieden in Nederland.

Opzet

Wij hebben een enquête gemaakt om erachter te komen hoe boeren die een beheerovereenkomst hebben afgesloten denken over weidevogelbescherming. In totaal zijn boeren uit eenentwintig polders benaderd om de enquête in te vullen (figuur 1). In zeven van deze gebieden is ook een reservaat aanwezig van een terreinbeherende organisatie (Staatsbosbeheer, Natuurmonumenten en Landschap Noord-Holland). Zeventien van de geselecteerde polders vallen onder Nederland Weidevogelrijk. Dit zijn gebieden waar een proef loopt met eenjarige contracten, als uitbreiding op de bestaande PSAN-regelingen, die

kunnen worden toegepast als de situatie daarom vraagt. Het is de bedoeling hierbij gebiedsgericht te werk te gaan, in plaats van per afzonderlijke boer. Dit wordt bereikt via het zogenaamde weidevogelmozaïekbeheer met behulp van de internetapplicatie Beheer-op-maat (zie Schotman *et al.*, 2007). De selectie van de terreinen voor Nederland Weidevogelrijk is niet gemaakt door de betreffende boeren, maar door beleidsmakers op basis van het criterium dat er in een polder vrijwilligers en veel boeren met een overeenkomst moesten zijn (Joldersma *et al.*, 2008). Het is dus niet zo dat door veel boeren uit Nederland Weidevogelrijk-terreinen te enquêteren er een selectie heeft plaatsgevonden op meer gemotiveerde boeren. Dit blijkt ook uit het feit dat niet alle boeren uit deze gebieden meedoen aan die eenjarige contracten.

Niet alleen was de geselecteerde groep boeren makkelijk te benaderen omdat ze onderdeel vormden van een breder onderzoek (Joldersma *et al.*, 2008), maar door deze selectie was er ook een flinke geografische spreiding, veel variatie in weidevogeldichtheden en zijn polders opgenomen waar wel en geen reservaten aanwezig zijn. Met andere woorden, de verkregen resultaten laten het toe om veralgemeniseerd te worden. In 2007 werden er in totaal 500 enquêtes verstuurd, waarop we een respons kregen van 29 procent (145 ingevulde vragenlijsten). De exacte verdeling van de teruggezonden enquêtes is niet bekend, omdat sommige anoniem zijn ingevuld.

De vragen zijn verdeeld over vier clusters: (1) motivatie om aan weidevogelbescherming te doen, (2) kennis over weidevogelbescherming, (3) implementatie van weidevogelbescherming in de bedrijfsvoering en (4) mening over hoe weidevogelbescherming het best kan worden uitgevoerd (tabel 1). Reguliere zaken voortkomend uit beheerovereenkomsten en onderwerpen uit actuele onderzoeken vormden de basis voor het formuleren van de vragen. Als antwoord op de verschillende vragen konden de respon-

Figuur 1 Verspreiding van de gebieden waar boeren geënquêteerd zijn.

Figure 1 Distribution of the areas where farmers were questioned.

- 1 Texel
- 2 Heerhugowaard en omstreken
- 3 Winsummermeeden
- 4 Gerkesklooster
- 5 Polder Juuremakluft
- 6 Opsterland en Smalingerland
- 7 Fjurlannen
- 8 Idzegea
- 9 Delfstrahuizen
- 10 Kop van de Noordoostpolder
- 11 Kamperland
- 12 Putterpolder
- 13 Noord- en Maatpolder
- 14 Ronde Hoep
- 15 Bovenkerkerpolder
- 16 Roelofsarendveen en omstreken
- 17 Utrechtse Venen
- 18 Grote Westeindse Polder
- 19 Klaas Engelbrecht Polder
- 20 Polder Noordzij
- 21 Drimmelen.

denten kiezen uit een rangorde van vijf antwoorden, variërend van “geheel oneens/zeer onbelangrijk” tot “geheel mee eens/zeer belangrijk” (tabel 1). De resultaten zijn onderworpen aan een Goodness of fit toets met een William’s correctie, waarbij we de nul-hypothese hebben getest dat er geen voorkeur is voor één van de antwoorden. De verwachting was dat alle opties even vaak gekozen zouden worden. De verdeling van de antwoorden per vraag staan in tabel 1 aangegeven, en in de tekst hieronder wordt tussen haakjes verwezen naar het nummer van de vraag. De vraag met betrekking tot het verzamelen van eieren is alleen meegenomen in de analyse als deze door een Friese

boer is ingevuld. Bij het laatste thema is gevraagd om een rapportcijfer tussen 1 en 10 te geven aan de samenwerking met vijf andere actoren die aan weidevogelbescherming doen. Dit cijfer mocht alleen gegeven worden als de boer ook daadwerkelijk met deze partij samenwerkte. Het verschil in rapportcijfer is met een ANOVA en LSD post-hoc test geanalyseerd.

geheel mee oneens /
zeer onbelangrijk

beetje mee oneens /
tamelijk onbelangrijk

niet mee eens, niet mee oneens /
niet belangrijk, niet onbelangrijk

beetje mee eens /
tamelijk belangrijk

geheel mee eens /
zeer belangrijk

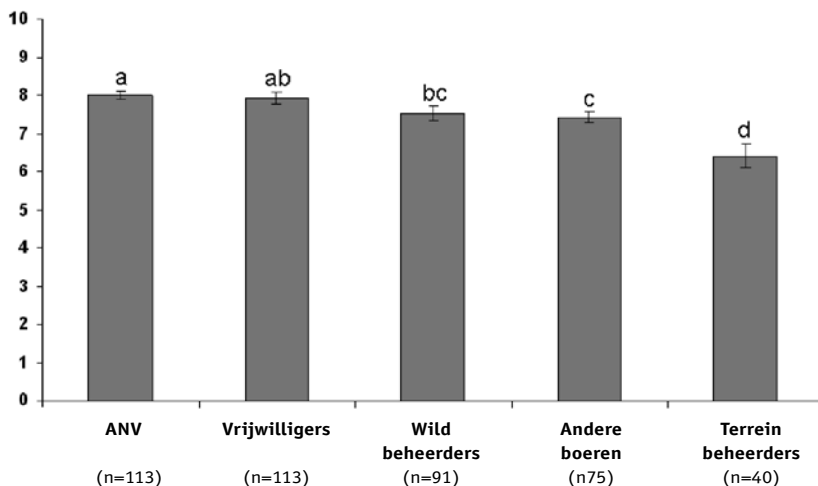
Motivatie en reden om aan weidevogelbescherming te doen					
1. wil weidevogelbescherming uitvoeren	2	1	19	41	79
2. voelt persoonlijke verplichting om weidevogelbescherming uit te voeren	2	8	29	52	49
3. voldoen aan de eisen van de beheerovereenkomsten	4	3	21	70	41
4. het maakt het landschap aantrekkelijker	7	9	33	71	22
5. het heeft positieve effecten op de natuur	5	0	19	77	41
6. om de weidevogelstand te verbeteren	0	0	3	47	94
7. om het imago van de boeren te verbeteren	1	3	15	68	54
8. om het bedrijf rendabeler te maken	7	7	34	63	30
9. om eieren te verzamelen	14	13	11	12	8
Kennissen over weidevogelbescherming					
10. uitvoering weidevogelbescherming is makkelijk	1	22	47	60	14
11. is overtuigd van eigen kennis om weidevogelbescherming uit te voeren	2	12	22	45	57
12. kan meer informatie over weidevogelbescherming gebruiken	13	19	62	35	8
13. eigen weidevogelbescherming is gunstig voor weidevogelstand	3	5	49	55	30
Bedrijfsvoering					
14. weidevogelbescherming is rendabel	11	16	70	33	9
15. compensatie is een belemmering	14	34	38	37	12
16. regelgeving van beheerovereenkomsten zijn een belemmering	19	37	29	35	16
17. wil de oppervlakte onder beheerovereenkomsten vergroten	14	32	41	27	20
18. wil met beheerovereenkomsten stoppen	78	36	17	3	1
Hoe kunnen weidevogelstellingen bereikt worden?					
19. samenwerking met andere boeren is noodzakelijk	3	0	11	60	66
20. samenwerking met overheden is noodzakelijk	10	7	17	43	62
21. vrijwilligers zijn noodzakelijk	1	3	9	20	107
22. inzet van natuurorganisaties is noodzakelijk	65	24	22	20	10
23. het waterniveau moet omhoog	78	22	28	8	5
24. opgaande begroeiing moet verwijderd worden	10	12	36	39	43
25. predatoren moeten bestreden worden	3	3	11	25	94

Table 1 Motivaties en meningen van de onder-vraagde boeren met een beheerovereenkomst ten aanzien van weidevogelbescherming. Voor elk vraag wijkt de verdeling over de vijf antwoordopties significant af van een evenredige verdeling ($p < 0,001$), behalve voor vraag 9.

Table 1 Motivations and opinions of the farmers with an agri-environment scheme agreement on meadow bird protection. For every question, the distribution over the five answer options deviated significantly ($p < 0,001$) from an even distribution, except for question 9.

Figuur 2 Het gemiddelde cijfer (tussen 1-10) dat boeren met een beheerovereenkomst geven aan de samenwerking met andere partijen die belangen hebben bij de weidevogelbescherming. Gemiddelden waarboven niet dezelfde letter staat zijn significant verschillend ($p < 0,05$).

Figure 2 The average grade (between 1-10) that farmers with an agri-environment scheme agreement gave to the cooperation with other stake holders in meadow bird protection. Means not sharing the same letter are significantly different ($p < 0.05$).

Resultaten

Motivatie van de boeren

Boeren die een beheerovereenkomst hebben, willen ook absoluut aan weidevogelbescherming doen (1), omdat zij zich tot op bepaalde hoogte verantwoordelijk voelen voor deze vogelgroep (2). Het verbeteren van de weidevogelstand scoort daarom hoog als motivatie, en ook het verbeteren van de natuur of het landschap in het algemeen, het voldoen aan de eisen van de beheersovereenkomst, het spreiden van het inkomen van de boerderij en het verbeteren van het imago van de boeren worden gezien als redenen om aan weidevogelbescherming te doen (3-8). De vraag naar de mogelijkheid om eieren te verzamelen als motivatie voor weidevogelbescherming laat zeer gespreide antwoorden zien van de Friese boeren. Het aantal boeren dat het belangrijk en dat het onbelangrijk vindt is ongeveer even groot (9).

Kennis bij de boeren

Deelnemende boeren ervaren het als relatief gemakkelijk om aan weidevogelbescherming te doen (10) en ze zijn

van mening dat ze voldoende kennis in huis hebben om een effectief beheer voor deze vogels te kunnen voeren (11). De noodzaak voor meer informatie wordt niet bevestigd of ontkend (12). De meeste boeren zijn er vrij zeker van dat hun beschermingsbeleid ook daadwerkelijk gunstig is voor de weidevogelstand (13).

Implementatie in de bedrijfsvoering

Weidevogelbescherming blijkt redelijk in de bedrijfsvoering te passen; het uitvoeren ervan wordt als kostenneutraal ervaren (14). Wel is er een behoorlijke spreiding in antwoorden wat betreft de tevredenheid over de vergoeding (15). Ook over de mogelijke belemmering op de bedrijfsvoering van de overeenkomstregelgeving worden veel verschillende antwoorden gegeven. Veel boeren zien daarin geen of weinig belemmering, een andere grote groep spreekt van een lichte belemmering (16). De vorige twee antwoorden leiden er waarschijnlijk toe dat de boeren de oppervlakte onder een beheerovereenkomst niet willen uitbreiden (17). Vrijwel alle boeren wensen echter wel door te gaan met de overeenkomst (18).

Bereiken van weidevogeldoelstellingen

De boeren hebben sterke overtuigingen en ideeën over de manier waarop een gewenste weidevogelstand bereikt kan worden. Samenwerking met andere boeren en overheden (waar de ANV's hun geld van krijgen) wordt als zeer gewenst beschouwd (19-20). Met name de inzet van vrijwilligers wordt zeer gewaardeerd (21). Opvallend is de uitkomst dat de inzet van terreinbeherende organisaties als Staatsbosbeheer, Natuurmonumenten en de Landschappen, niet gezien wordt als essentieel in de verbetering van de weidevogelstand (22). De gemiddelde rapportcijfers die de boeren aan de overige belangenpartijen in de weidevogelbescherming gaven verschillen significant van elkaar: de samenwerking binnen de ANV's krijgt het hoogste cijfer. Het cijfer voor de samenwerking

met terreinbeherende organisaties is significant lager dan voor alle andere partijen (figuur 2). Ook over enkele factoren die recentelijk ter discussie staan omdat ze effect zouden hebben op de weidevogelstand zijn de meningen uitgesproken. De boeren zien een verhoging van de grondwaterstand niet als een belangrijk middel (23). Het weghalen van hoge begroeiing – broedplaatsen van predatoren – en vooral het actief bestrijden van predatoren worden gezien als effectieve middelen om weidevogels te beschermen (24-25).

Discussie

Boeren gaan ervoor!

Bij de interpretatie van de resultaten moet er rekening mee gehouden worden dat een zekere mate van zelfselectie bij het uitvoeren van een enquêteonderzoek nooit geheel kan worden uitgesloten. Meer gemotiveerde boeren zijn mogelijk eerder geneigd mee te werken. Daarnaast is niet uitgesloten dat sociaal wenselijke antwoorden worden ingevuld.

Wat uit de enquête blijkt is dat deelnemende boeren duidelijk gaan voor weidevogelbescherming en niet met de beheerovereenkomsten willen stoppen. Dit is in tegenpraak met een breder onderzoek naar agrarisch natuurbeheer, waarin een lager aandeel boeren dat de beheerovereenkomst wil continueren wordt gerapporteerd (Leneman & Graveland, 2004). De geënquêteerde boeren willen graag aan weidevogelbescherming doen met als belangrijkste motivatie de daadwerkelijke bevordering van de weidevogelstand. Dit is een opvallend resultaat; uit andere onderzoeken in Nederland en Europa bleek dat bij veel boeren met een beheerovereenkomst economische motieven het zwaarst wegen (Wilson & Hart, 2000; Leneman & Graveland, 2004). Mogelijk hangt de motivatie samen met de doelen van de betreffende beheerovereenkomst en zijn de gevoelens voor aansprekende soorten als

weidevogels sterker dan voor bijvoorbeeld verhoging van de plantendiversiteit.

Daarnaast blijkt dat het huidige beleid redelijk in de bedrijfsvoering ingepast kan worden. Dit wordt deels verklaard uit het feit dat verreweg de meeste boeren alleen lichte overeenkomsten hebben afgesloten. De huidige vergoeding en regelgeving leiden er niet toe dat de boeren hun beheerovereenkomst willen uitstrekken over een groter oppervlak. Als een uitbreiding van weidevogelovereenkomsten gewenst is, zijn dit zeker resultaten waar rekening mee gehouden moet worden (zie ook Leneman & Graveland, 2004). Het blijft de vraag of maatregelen die minder goed in de normale bedrijfsvoering passen, met eenzelfde motivatie kunnen worden uitgevoerd. Op basis van deze enquête lijkt het aannemelijk dat gemotiveerde boeren met efficiëntere beheerovereenkomsten aan de slag kunnen gaan (zie ook Leneman & Graveland, 2004). Dit blijkt ook uit het feit dat verschillende boeren in het Nederland Weidevogelrijk project met extra subsidie en korter lopende contracten toch nieuwe overeenkomsten hebben gesloten in de vorm van eenjarige contracten (Joldersma *et al.*, 2008).

Uit ander onderzoek (Holst, 2001; Schenk *et al.*, 2007) blijkt dat goede kennis over de onderliggende ecologie van de beschermingsmaatregelen, persoonlijke communicatie bij informatieoverdracht en een goede samenwerking tussen alle betrokken partijen belangrijk factoren zijn om een langdurig positief effect op de natuur te behalen. Uit ons onderzoek blijkt dat er hier wat knelpunten lijken te bestaan.

Knelpunten

Veel van de geïnterviewde boeren zijn overtuigd van hun eigen deskundigheid en ze denken dat de effectiviteit van de door hen gevoerde weidevogelbescherming groot is. De weidevogelstand gaat echter over het algemeen nog

steeds achteruit. De behoefte aan extra informatie over effectief weidevogelbeheer lijkt bovendien gering. Daarnaast blijken ze sterke meningen te hebben over de bestrijding van predatoren (belangrijk) en de verhoging van het waterpeil (niet belangrijk). De effecten van predatie en van verhoging van de grondwaterstand op weidevogels zijn omstreden kwesties (Teunissen *et al.*, 2005; Oosterveld *et al.*, 2006; Verhulst, 2007; Schekkerman, 2008). Toch is het erg belangrijk om de meningen van de boeren hierover te kennen; deze kennis kan hun houding ten opzichte van maatregelen begrijpelijk maken, maar hun opvattingen kunnen ook veranderingen in de weg staan. De al aanwezige kennis bij de boeren, van bijvoorbeeld hun eigen terrein en de soorten die daar voorkomen, is van niet te onderschatten waarde en daar moet optimaal gebruik van gemaakt worden (zie ook Harrison *et al.*, 1998; Swagemakers, 2008). Maar inzichten in de eisen van de verschillende weidevogelsoorten, de beheerovereenkomsten zelf en de grotere context van weidevogelbescherming veranderen voortdurend. Het is van groot belang dat de boer hiervan op de hoogte is; dit zal het beheer ten goede komen en het begrip voor de voorschriften van de overeenkomst, en mogelijke veranderingen daarin, vergroten (Harrison *et al.*, 1998; Swagemakers, 2008).

De boeren vinden de samenwerking met de meeste andere belanghebbende partijen noodzakelijk. Vooral de samenwerking met de ANV's en de vrijwilligers (vaak van diezelfde verenigingen) wordt zeer gewaardeerd. Samenwerking met andere boeren binnen de ANV's is ook noodzakelijk om weidevogelbescherming op gebiedsniveau aan te pakken (mozaïekbeheer). Alleen de samenwerking met de terreinbeherende organisaties wordt minder belangrijk gevonden om de weidevogels te beschermen en met een significant lager 'rapportcijfer' beloond dan de andere partijen. De boeren die dit cijfer gaven beheerden ook terreinen in gebieden waar reservaten aanwezig

zijn. Gedeeltelijk is dit te verklaren uit het feit dat beide groepen traditioneel de meest uit elkaar liggende motieven en doelstellingen hebben (Dekker, 2002). De boeren die minder positief oordelen over de natuurbeheerorganisaties, werken toch (pragmatisch) samen met natuurbeheerders. Mogelijk komt de slechtere waardering ook doordat de beheerders steeds minder vaak daadwerkelijk in het veld te vinden zijn. De aanwezigheid van een makkelijk aanspreekbare contactpersoon is zeer belangrijk voor effectieve samenwerking (Holst, 2001; Mante & Gerowitt, 2007; Schenk *et al.*, 2007). In gebieden waar zo'n contactpersoon aanwezig is, lijkt de samenwerking beter te verlopen (Joldersma *et al.*, 2008). Samenwerking tussen boeren en terreinbeheerders kan van groot belang zijn voor weidevogels, omdat er een wisselwerking kan bestaan tussen agrarische percelen en meer natuurlijke terreinen, bijvoorbeeld voor respectievelijk het broeden en foerageren van de grutto. Een hindernis hierbij is dat beide partijen uit een ander potje worden betaald – de Provinciale Subsidieregeling Agrarisch Natuurbeheer en Provinciale Subsidieregeling Natuurbeheer – waarbij geen geld heen en weer geschoven kan worden, terwijl ze wel aan hetzelfde doel werken.

Conclusies

Bij dit onderzoek zijn alleen boeren betrokken die ook daadwerkelijk beheerovereenkomsten hebben afgesloten en dus al gekozen hebben voor weidevogelbescherming. Het is vanzelfsprekend van groot belang om hun mening te kennen; met deze kennis kan de huidige vorm van weidevogelbescherming worden geëvalueerd – met grotendeels positieve resultaten qua motivatie van de betrokken boeren – en kunnen mogelijke verbeteringen aangegeven worden. Belangrijk is om de relatie tussen de boeren en terreinbeheerende organisaties te verbeteren. Meer samenwerking moet worden nagestreefd, zodat de

---

twee partijen van elkaars ervaringen kunnen leren en in het beste geval gezamenlijk en op landschapsniveau aan weidevogelbescherming kunnen doen. Daarnaast is het van belang dat de boeren meer open staan voor nieuwe informatie over de redenen voor, maar ook over eventuele aanpassingen van bepaalde voorschriften om het (veranderende) beschermingsbeleid zo inzichtelijk en verklaarbaar mogelijk te maken. Dit verhoogt mogelijk de kans op deelname aan de beheerovereenkomsten en zorgt waarschijnlijk voor een efficiënte toepassing met goede resultaten voor de weidevogels. Een hierop volgend onderzoek zou zich kunnen richten op de vraag hoe boeren

zonder beheerovereenkomst denken over weidevogelbescherming, wat hun redenen zijn om geen overeenkomst af te sluiten en wat hun voorwaarden zijn om dat eventueel wel te doen.

Dank

Wij bedanken Rita Joldersma, Anneloes Visser, Adriaan Guldenmond, Maarten van 't Zelfde en Aad van Paassen voor hun hulp bij dit onderzoek.

Summary

Farmers' attitudes regarding meadow bird protection

Jinze Noordijk, Anne Marike Lokhorst, Jerry van Dijk, Kees Musters, Henk Staats & Geert de Snoo
Agricultural area, agri-environment schemes, questionnaire meadow bird protection

Meadow bird protection is considered important in many Dutch agricultural areas. Consequentially, the current decline in breeding pairs receives much attention. Previous research has focused on the ecology of the species and effects of agri-environment schemes. However, an important aspect – the attitudes of farmers who actually participate in schemes towards meadow bird protection – has only occasionally been studied. In this paper we present the results of a questionnaire completed by 145 farmers on their motivation on, knowledge of, application of and opinion on meadow bird conservation. The farmers were highly motivated to perform meadow bird protection, and their most important reason was to

create sustainable meadow bird populations. Farmers could easily implement meadow bird management on their farm, but were neutral concerning the compensation payment and the impediments that the prescriptions of the schemes brought to the farm practice. As a result, farmers were not too eager to enlarge the area under scheme prescriptions. Cooperation with other farmers, authorities and volunteers seemed necessary to them to obtain significant conservation results. However, farmers felt no need to cooperate with nature conservation organisations. The collaboration between farmers and these organisations should be improved, because it seems very likely that a landscape approach is necessary for the protection of meadow birds. In addition, farmers indicated that they needed no further recommendations on how to improve their meadow bird management. However, new insights are continually added to current knowledge; a thorough understanding of these would make changes in scheme prescriptions understandable and likely more acceptable.

Foto **Jerry van Dijk** veenweide bij Zegveld

Literatuur

- Beintema, A., O. Moedt & D. Ellinger, 1995.** Ecologische atlas van de Nederlandse weidevogels. Haarlem. Schuyt & Co.
- Berendse, F., J. Verhulst, F. Willems, A. Breeuwer, R. Foppen & D. Kleijn, 2006.** De effectiviteit van het Nederlandse weidevogelbeleid. *De Levende Natuur* 107: 112-117.
- Dekker, J. 2002.** Dynamiek in de Nederlandse natuurbescherming. Proefschrift Universiteit Utrecht.
- Harrison, C.M., J. Burgess & J. Clark, 1998.** Discounted knowledges: farmers' and residents' understandings of nature conservation goals and policies. *Journal of Environmental Management* 54: 305-320.
- Holst, H., 2001.** Nature conservation and landscape management advice – the integration of nature conservation and landscape management into “good farming practice” as a future task. *Berichte über Landwirtschaft* 79: 552-564.
- Joldersma, R., J. van Dijk, A. Guldenmond, A. Visser, A.M. Lokhorst & A. van Paassen, 2008.** Procesmonitoring Nederland Weidevogelrijk. Rapport CML, CML, Universiteit Leiden & LBN.
- Kleijn, D., 2008.** Het effect van agrarisch natuurbeheer. *Landschap* 25/3: 120-121.
- Kleijn, D. & G.J.C. van Zuijlen, 2004.** The conservation effects of meadow bird agreements on farmland in Zeeland, The Netherlands, in the period 1989-1995. *Biological Conservation* 117: 443-451.
- Koffijberg, K. & C. van Turnhout, 2008.** Vogelbalans 2008 – thema natuurgebieden. Beek-Ubbergen. SOVON Vogelonderzoek Nederland.
- Leneman, H. & C. Graveland, 2004.** Deelnamebereidheid en continuïteit van het agrarisch Natuurbeheer. Rapport 7.04.06. Den Haag. Landbouw Economisch Instituut (LEI)
- Mante, J. & B. Gerowitt, 2007.** A survey of on-farm acceptance of low-input measures in intensive agriculture. *Agronomy for Sustainable Development* 27: 399-406.
- Musters, C. J. M., M. Kruk, H.J. de Graaf & W.J. ter Keurs, 2000.** Breeding birds as a farm product. *Conservation Biology* 15: 363-369.
- Oosterveld, E.B., W. Altenburg & E. Wymenga, 2006.** Toekomst weidevogelbescherming. Bij hoog en bij laag. *Landschap* 23/2: 95-99.
- Schekkerman, H., 2008.** Precocial problems – shorebird chick performance in relation to weather, farming, and predation. *Wageningen. Alterra Scientific Contributions* 24.
- Schekkerman, H., W. Teunissen & E. Oosterveld, 2005.** Broedsucces van grutto's bij agrarisch mozaïekbeheer in 'Nederland Gruttoland'. Rapport Alterra / SOVON / Altenburg & Wymenga.
- Schenk, A., M. Hunziker & F. Kienast, 2007.** Factors influencing the acceptance of nature conservation measures – A qualitative study in Switzerland. *Journal of Environmental Management* 83: 66-79.
- Schotman, A.G.M., H.A.M. Meeuwssen, M.A. Kiers & Th.C.P. Melman, 2007.** Nederland weidevogelrijk; kwaliteit weidevogelmozaïek pilotgebieden 2007. Alterra rapport, 1560.
- Swagemakers, P., 2008.** Ecologisch kapitaal – over het belang van aanpassingsvermogen, flexibiliteit en oordeelkundigheid. Proefschrift Wageningen Universiteit.
- Teunissen, W, H. Schekkerman & F. Willems, 2005.** Weidevogels en predatie – op zoek naar mogelijke effecten van predatie op de weidevogelstand. Rapport SOVON 2005-11.
- Verhulst, J., 2007.** Meadow bird ecology at different spatial scales – responses to environmental conditions and implications for management. Proefschrift Wageningen Universiteit.
- Wilson G.A. & K. Hart, 2000.** Financial imperative or conservation concern? EU farmers' motivations for participation in voluntary agri-environmental schemes. *Environment and Planning A* 32: 2161-2185.